

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Holmbo

Gölhemmet	- 1907	N58°11,423'	E16°25,003'	2111
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Det är inte känt när Gölhemmet kom till. Torpet är först känt i skrift i ett sockenstämmoprotokoll daterat den 18 december 1774. § 3 i protokollet handlar om att två änkor, Karin Svendsdotter och Annika Jonsdotter, i Gölhemmet på Holmboskogen, gjort sig skyldiga till stöld. Året innan hade de på skogen tagit en bockkilling som tillhörde Per Nils i Knappemåla. De tog hem och slaktade bocken. För brottet blev de stämnda till tinget av kronolänsman Åhlund. Eftersom änkorna var gamla och bräckliga sköts målet till församlingens sockenstämma istället. Sockenmannen Peter Larsson i Holmbo tog på sig att besöka gummorna, i närvaro av två gode män, och inhämta deras bekännelse.

Enligt sockenstämmoprotokoll daterat den 15 maj 1775 läste sexmannen Peter Larsson upp gummornas bekännelse av sitt brott, och deras hiskeliga ånger, samt att församlingen ej kunde belägga sådant med mindre straff än att sitta i stocken en söndag. Den ena änkan Karin, 77 år gammal, hade dock avlidit 12 dagar tidigare den 3 maj av ålderdomsbräcklighet. Församlingen beslöt därför att efterskänka stockstraffet för den andra änkan Annika.

I Storskifteshandlingarna från 1798 kallades torpet för Gjöltorpet, men i Husförhörlängden 1814 hette det Gölhemmet.

Del ur Storskifteskarta författad 1796.

Ur beskrivningen till Storskiftet 1798.

ca	Gjöltorpetts Båttor	1.	2.	3.
clm	Dito Clig	3.	4.	→
cc	Björnen båttor vald	12.	68.	→
cb	Bakar i Gjerden och ryckor	9.	6.	→
cl	Dito Nötter Anger	11.	10.	→

Enligt Husförhörlängden 1814 bodde i Gölhemmet båtsmannen Måns Häger, född 1769 i Tryserum, och Lena Larsdotter, född 1766 i Hannäs, med sönerna Magnus, Anders och Sven. Familjen var borta året efter. Istället hade torparna Nils Jonasson, född 1768 i Ukna, och Greta Andersdotter, född 1770 i Ukna, med barnen Lisa (1803), Anders (1804) och Nils (1806) flyttat in .

Redan 1821 hade en ny torparfamilj flyttat in. Flera torparfamiljer avlöste varandra fram tills 1845, men under åren 1845 till 1860 bodde ingen torpare i Gölhemmet, utan de boende hade andra sysselsättningar. På Laga skifteskartan 1856 finns heller ingen ladugård inritad. Däremot finns ett byggnad inritad där nuvarande mangårdsbyggnaden ligger. Likaså finns en smedja inritad norr om den gamla manbyggnaden.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Holmbo

Gölhemmet	- 1907	N58°11,423'	E16°25,003'	2111
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM	Torp-nr	

Grunden 3,5x4,5 meter av smedjan i Gölhem. Åssjan och tom. smedkubben finns kvar. Foto SP 2023.
Koordinater N58°11,438' och E16°25,024'.

Rå och rör № 9 Aspö skäl där Holmbo, Fåfalla och Skrickerum möter, och samtidigt är det på gränsen mellan Hannäs socken och Tryserums socken. Foto SP 2023.
Koordinater WGS84 N58°11,259' E16°25,055'

Del ur karta Laga skifte författad 1856

En arbetare som gjort avtryck var Lars Svensson, född 1808 i Ed. Han kom 1849 tillsammans med hustrun Anna Kajsa Gudmundsdotter, född 1797 i Eds Kapell, och dottern Maria Lovisa (1834) från Ukna till Hägerstad. I Hägerstad arbetade Lars som statardräng under tre år. Dottern flyttade därifrån till Fängemåla. 1852 flyttade paret till Gölhemmet och där var de bosatta under 31 år. Lars dog fattig 1883 av "långvarigt lidande av obekant art". Anna Kajsa ströks i Husförhörlängden, utan anteckning om vart hon tog vägen. Boningshuset på den gamla grunden kom därefter att kallas för "Larssvensa".

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Holmbo

Gölhemmet	- 1907	N58°11,423'	E16°25,003'	2111
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

1861 kom det torpare från Rumhult Sveaborg och flyttade in. Det var Adam Andersson, född 1814 i Hannäs, och Stina Cajsa Andersdotter, född 1827 i Hannäs. De hade sönerna Svante Wilhelm (1851), Anders Gustaf (1854) och Frans Oscar (1863). Adam dog 1865 vid 51 år av Håll och styng [*lunginflammation*] och Stina Cajsa blev änka. Två av sönerna flyttade hemifrån 1868. Svante Wilhelm blev dräng i Giltebo och Anders Gustaf benämndes gossen Giltebo Svennebo.

I Husförhörslängden 1869 stod Gölhemmet som förpantning. [*Upplåtelse av egendom på viss tid mot ersättning. Förpantningstorpen löpte oftast på 49 år, ibland kortare tid.*]

Änkan Stina Cajsa var ägare av förpantningen. Sonen Frans Oscar bodde hos henne. Stina Cajsa hade en arrendator Carl Jonasson, född 1823 i Nöttja i Kronobergs län, med hustrun Catharina Sophia Nilsson, född 1825 i Ringarum, och dottern Emilia Beata (1853). De kom från Tryserum 1869 och flyttade till Ringarum tio år senare.

Från Tryserum kom 1879 snickaren Karl Gustaf Larsson, född 1840 i Tryserum, och Karolina Albertina Svensdotter, född 1844 i Ukna, med barnen Mathilda Charlotta (1870) och Karl August (1876). I Gölhemmet föddes sedan den yngste sonen Seth Adolf 1883.

Karl blev stämd av nämndeman Nilsson i Bjärkebo, för att han inte hade tagit väl hand om fattighjonet Lars Svensson "*Larssvensa*" ovan. Rättegången slutade dock med att Karl friades.

I Husförhörslängden 1875-79 och 1880-89 var förpantningen skriven på Karl, och han som stod som ägare till Gölhemmet, men 1890-94 stod Karl som ägare och inget om förpantning. 1890 var Karls efternamn ändrat från Larsson till Karlsson.

Änkan Stina Cajsa bodde kvar i Gölhem till 1897. Då flyttade hon till Bjärkebo Wärnäs, och där dog hon sommaren 1900 av ålderdomssvaghet 73 år gammal.

I Gölhemmet bodde även Karls far, änkligen Lars Gustaf Karlsson, född 1810 i Dalhem. Lars uppnådde en aktningsvärd ålder av 87 år innan dog av ålderdomssvaghet på hösten 1897.

I Församlingsboken 1905 stod Karl som Gölhemmets ägare av både hus och jord. Hustrun Karolina Albertina dog i maj 1906 av magkräfta [*magcancer*] och sonen Karl August i juli samma år av vatten i lungsäcken [*ansamling vätska i lungorna som oftast orsakas av hjärtproblem*]. Nästa år dog Karl Gustaf 40 år gammal i juni 1907 av magkatarr.

Sonen Seth, även han byggnadssnickare, och hans syster Matilda Charlotta Karlsdotter, född 1870 i Tryserum, gift med jordbruksarbetare Karl Ludvig Fransén, född 1871 i Björsäter, tog över Gölhemmet när fadern dog. Seth flyttade då det gamla huset kallat "*Larssvensa*" uppifrån höjden till sin nuvarande plats öster om torpet.

Seth gifte sig i september 1912 med Anna Mathilda Elisabet Lind, född 1891 i Furingstad. I oktober föddes sonen Karl Adolf Uno (1912). Därefter föddes barnen Sylvia Carolina Elisabet "Ulla" (1916), Birger Gustaf Magnus (1919), Julia Matilda (1921), Seth August Bertil (1924), Marianne Torborg (1926) och Agda Gunhild (1927). Lisa var endast 39 år när hon dog 1930 i Nephritis chronica [*Kronisk njurinflammation*] på Söderköpings lasarett.

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Holmbo

Brodalen - Brodal	- 1898	N58°11,243'	E16°24.408'	2115
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater WGS84 DDM		Torp-nr

Det är inte känt när Brodalen kom till. Brodalen finns i Husförhörslängden 1814, men från 1831 heter torpet Brodal.

1814 bodde här änkan Maja Andersdotter, född 1764 i Hannäs, med sina två barn Stina Nilsson, född 1800 i Rösslekärr/Rökärr, och Anders Nilsson, född 1803 i Gölhemmet. Maja som nyss fyllt 50 år dog i januari 1815 i Feber.

De sista torparna i Brodal var Johan Hurtig, född 1815 i Lofta och Greta Lisa Jaensdotter, född 1816 i Tryserum. De kom från Tryserum 1846 med barnen Emma Carolina (1842) och Carl Johan Oscar (1845). Fem år senare 1851 flyttade hela familjen till Fåfalla N°2.

Efter Hurtig kom några olika familjer att bo i huset, bl.a. skomakare Jonas Jonsson Nilsson med familj.

Jordbruksarbetaren Johan Magnus Magnusson, född 1822 i Tryserum, och Catharina Sofia Hane, född 1830 i Hannäs, flyttade in efter skomakarfamiljen. De hade gift sig 10 år tidigare och kom från Tryserum 1863 med dottern Albertina Wilhelmina (1855). Catharina Sofias far Magnus Hane i Fäntorp var båtsman i Rote Nr 8 vid Tjusts kompani. Catharina Sofia dog 1877, 47 år gammal, men dödsorsaken är inte känd.

Änklingen Johan gifte om sig 1880 med änkan Inga Lotta Jonsdotter, född 1829 i Hannäs. Med sig till Brodal hade hon sonen Alfred (1871). Johans dotter Albertina Wilhelmina fick arbete som piga och flyttade 1881 till Fåfalla 1/2. Inga Lottas son Alfred började som statardräng på gården i Holmbo 1891.

I Församlingsboken 1895-1904 är antecknat att Johan och Inga Lotta bor i Knappemåla Källsveden. De hade kanske släkt där. I november 1898 flyttade de till Fredriksbergs fattighus. Johan dog 1902 av slag [*hastigt dödsfall*]. Inga Lotta bodde i 14 år i Fredriksbergs fattighus. Hon skulle fyllt 83 år elva dagar senare när hon dog av ålderdom i februari 1912

Johan och Inga Lotta var de sista boende i Brodal och stugan stod tom före sekelskiftet.

minkarta.lantmateriet.se 2022

Hannäs Hembygdsförening

Torpskyltar på Holmbo

Altsjö	1859 - 1868	N58.11,709'	E16.24,601'	2128
Torpgrund	Tid	GPS-koordinater		Torp-nr

Altsjö tillkom i Husförhörslängden 1859, men namnet ströks redan 1868, och saknas i Husförhörslängden 1869. Altsjö var bebott under endast tio år!

Kartan över Holmbo vid Laga skifte är författad 1856, alltså innan Altsjö byggdes. Enligt traditionen låg stugan vid änden av Fåfallasjön, och flyttades sedan till Måsebo.

Första boende i Altsjö var arbetaren Gustaf Magnusson, född 1829 i Tryserum, och Anna Stina Olofsdotter, född 1831 i Tryserum, som flyttade från Tryserum 1859. Dottern Emilie Charlotta föddes samma år i augusti i Holmbo Ljungtorp (*fölskrivning eller ...*) enligt Födelseboken. Senare samma år flyttade familjen till Bjärkebo Fäntorp.

Samma år 1859 flyttade arbetaren Jonas Peter Munter, född 1818 i Yxnerum, i stället från Bjärkebo Fäntorp till Altsjö, tillsammans med barnen Emil Johan (1849), Sophia Wilhelmina (1852) och Jonas August (1855). Munter var fattig och änklings. Hans hustru Christina Catharina Gustafsdotter, född 1823 i Värna, hade två år tidigare, 33 år gammal, dött vid barnsöd *[förlösning]*. Familjen flyttade till gården 1866.

Pigan Christina Charlotta Persdotter, född 1831 i Gärdserum, födde en o.ä. son *[oäkta son = född utom äktenskap]* Johan Adolf i Brodal 1861. De flyttade till Altsjö 1862 men redan 1863 flyttade de vidare till Ringarum.

Torparen Anders Råberg, född 1819 i Gärdserum, och Anna Cajsa Svensdotter, född 1822 i Åtvid, med döttrarna Maria Charlotta (1848) och Emilia Gustafva (1851) bodde på gården Holmbo 5/12 där Anders var gårdsdräng. Maria Charlotta flyttade till Åtvid 1863. Anders och Emilia Gustafva flyttade till Altsjö 1866, och samma år vidare till Röhäll där Anders fick nytt arbete som gårdsdräng.

Arbetaren Jonas Salomonsson, född 1816 i Gärdserum, och Cajsa Greta Örberg, född 1819 i Gärdserum, med dottern Carolina Mathilda (1847) bodde i Bjärkebo Strömshult. Familjen skrevs "På socknen" 1865, och flyttade till Altsjö 1866. Två år senare 1868 flyttade de till Ukna. Familjen var de sista som bodde i Altsjö.